

המספר

מעריב

עשור
לצוקה
איתו

"אנחנו כבר עשור אחרי, אבל הוא עדיין נשאר ילד"

בת-גלים שער, אמו של גיל-עד ז"ל, אחד משלושת הנערים שנחטפו ונרצחו לפני עשר שנים, חוזרת ל-18 ימי החיפוש, מדברת על הגעגוע הצורב

ועל התחושות שמלוות אותה מאז 7 באוקטובר ומסבירה כיצד את החיפוק החם שחוותה בימים ההם מכל שדרות העם החליטה, יחד עם בעלה, להפוך למשימת חיים

// מאיה בואנוס

יוצאים מהפאנל

פורטיס חוץ 30

פרויקט איחוד

דודי כטימר

השיעור לחיים
שלמדתי מאדם ז"ל
שי להב

התנגשות
חזיתית
רון מיברג

56 שנים אחרי שחנן גולדצויג נהרג בסמוך ליריחו במרדף הראשון ב"ארץ המרדפים", אחיו והלוחם ששרד את הקרב ההוא סוגרים מעגל • מרכזי חיימוביץ

"הוא היה מין 'אליפלט' כזה, כמו בשיר של אלתרמן". אפשר היה לומר עליו: "איוה מין ילד אתה, חנן?"

לא בדיוק. חנן לא היה מישהו שכולם דוחקים ממנו, מדברים עליו בצניעות ובכניסות כמו על אליפלט. הוא היה עלם חמודות. פרוס' איתן שילוני הוא בן דודו וכן מחזורו של חנן גולדצויג בגימנסיה העברית בירושלים. אינו זוכר טיול משותף שלהם או שיחה מיוחדת ששוחחו יחד, אבל שעות של חיבה ושוכבות עברו ביניהם. "היינו נוסעים אליהם הביתה בקטמון, מתגוששים, משחקים, רבים, בקיצור ילדים", הוא מחייך, "בחנן לא היה גרם של רוע, כזה חביב, כזה נחמד, כזה מקובל". וכזה אליפלט. אף ש"שכנים ושכנות בו לא דיברו רופי" כמו על האנטי-גיבור שכרא אלתרמן, ויהייתו גם אצל חנן את תום הלב. הוא היה איש צעיר עם מחויבות שקטה, אומץ לבו היה צנוע, ומנהיגותו לא רעמה. וגם הוא זינק בשחר יום קרב "ישר מול האש". כאלפלט, גם "חנני" לא שב. 56 שנים הלפו. התופת המכעבת תמיד דחקה את הקרב הזה מהתודעה. שפע המוות הניגר מחה את זכר הגופלים: סגן חנן גולדצויג וטוראי אלימלך (אלי) טיי קטינסקי. המחבלים זממו טבח המוני במצער העצמאות הראשון בירושלים לאחר ששת הימים. 4,500 החיילים שחלפו על פני כימת הכבוד, מאות האלפים שנדחסו לאורך המסלול - כל אלה לא חלמו שהם חכים את חייהם ואת שלמות גופם לסגן שדבק במשימתו וללוחמי האלמונים. הקרב שניהלו בוואדי עוג'ה סמוך לידיו היה למרדף הראשון במה שיקרא "ארץ המרדף פיס". כ-7 באוקטובר הכל נותר כפי שהיה ורק ההגדרות החליפו צד. הנגב המערבי היה לארץ מרדפים, והרודפים היו הנרדפים.

אלדד גולדצויג אוחז בשני הקצוות של חבל הכאב. הוא גר בשדרות הרצל בדרך אל ההר. 7 דקות הליכה אל הקבר של אחי, הוא מקפיד לדייק. לוויית החיילים שעולות מדי יום לחלקה הצבאית חולפות על פניו. לא מרפות. לא נותנות מנוח לפצע משכבר הימים.

בבוקר ירושלמי שרבי נפגשתי עם אלדד ועם מרדכי (מוטי) מלאכי, הלווים ששרד מהקרב ההוא. זה היה היום ה-230 לחורבות ברזל. בבית העלמין הצבאי כרו את קברו של סרן ישראל יודקן מכפר חב"ד. לפני כשבועיים חיסל צה"ל את הצלף שהרג אותו ואת סמ"ד אליהו חיים אמסלם.

אלדד אסף אותנו מהחנייה, שלא נלך לאיבוד במבוכי מדרגותיו. הוא הוסיב אותנו ליד שולחן נדיב במאפי בוקר ובקפה. מול הקפה ניצבה פינת הזיכרון. מבלי דעת, חנן דל הבין אותה לעצמו. הוא היה מחובר לשכבתו בגימנסיה, בהם דן מרידור ומרים נאור, נשיאת בית המשפט העליון. לאחר ששת הימים ביקש ממשפחתו להעמיד תמונות של שלושה מבני מחזורו שנפלו במלחמה. כששב הבית במיוחד תמונה גדולה של אחד מהם - יגאל וילק - וביקש מהוריו להקיפה במסגרת גדולה. כילדותם משפחותיהם היו שכנות ברחביה. לצד תמונתו של יגאל התעמדו תמונותיהם של דוד רואי וג'ורא רון. לאחר שהנן נפל הייתה פינתם לפינתו.

נעורי חנן גולדצויג שזורים בנעורי ירושלים כבירת ישראל. כבר לא מנדטורית אך עדיין לא אימפריאלית,

מעבר להררים העששנים הבווערים

הוא נקרא על שם דודתו שנשארה באירופה המתעונת, הלך לבית הכנסת בשבת ואחר כך הסתובב בירושלים על האופנוע, נשא את האלונקות ואת העונשים של חייליו, היה ממשחררי יהודה ושומרון ומכוכבי פעולת כראמה. באפריל 1968 יצא סגן חנן גולדצויג לצוד 16 מחבלים שתכננו טבח המוני במצעד יום העצמאות בירושלים, במה שהיה למצוד הראשון ב"ארץ המרדפים", שבו נפל 56 שנים אחרי כן נסגר המעגל במפגש מרגש בין אחיו אלדד ללווים ששרד את הקרב ההוא

ועד אחרון ימיה שמרה שבת. האב רוד היה חילוני, אך לבקשת זוגתו התלבש יפה כערכי שבת והתחייב בבית הכנסת. "היינו ממעמד נמוך", משתף אלדד. רדיה קטנה בקטמון מאחורי בית אלישבע. חמש נפשות על 57 מ"ר. הרבה לילות עברו עליו בסלון.

אכיו נולד בטבריה והיה דוד שישי בארץ. התגייס לצבא הבריטי ושימש מתורגמן מאנגלית לערבית. עודו היה שחום, ועמיתיו הערבים לא הצליחו להבין אם הוא נוצרי או מוסלמי. לאחר קום המדינה עבר כפקיד במשרד המסחר והתעשייה, אחר כך בלשכת הבריאות.

אמו של חנן, טובה (מרחביה) גולדצויג, הייתה אחות ציפיית חלב. התניקות היו כל עולמה. סיפרה כיצד צעדה בשלג העמוק של 1950 בירושלים להודות אמא

לא של זהב, יותר של עופרת. מטורפולין בהתהוות עם אורח חיים של יישוב ספר. קטנה וראגנית. לילה ראשון שן בעיר עשיתי אצל דודתי ברחוב קנאי הגליל בקיטמונים. לאחר חצות משהו שנשמע ככרד עם טיפות בגורל גולגולת הכה בתריסי הברזל. "שוב יורים מבית צפאפא", אמרה הדודה. המים אוחסנו במכלים על הגגות פן יתחדש המצור. האוויר עדיין לא היה "צלול כיון", ובריק והדהדו פעמוני הכנסיות. השכינה הדירה רגליה מפוליטיקה, והקדושה נהרפה למאה שערים. העיר סגרה לחומס של חרמ, חיפשה הצגה ראשונה ב"אדריסון", ופיצחה פפיטאס (גרעיני חמניות בלדינו) בשבתות.

גם בבית גולדצויג נתנו כבוד לסטטוס קוו. לחיים של סובלנות הודית. האם טובה הפרידה בין חלב לבשר,

חנן לא חלם להמתיך.
ציווה בקשר על האנשים
שנשארו בנקודה
הראשונה: "בואו בריצה,
אנחנו ממשיכים".
סגן חנן גולדצויג ז"ל

בחררה גדולה ירדה איתו אמו בשיירה מדר הצופים.
במצור גידלה את בנה, בלי לדעת אם יהיה לה כמה
להאכיל אותו.

הוא היה תינוק חלש בגופו אבל מהריו ירש עמוד
שררה פלדתי, רורו חן מלך מרחביה - מחנך, היסטוריון,
הוגה דעות, ועורך ספרותי - כתב בספרון לזכרו:
"עד גיל 10 לא משה ידו מיד אימו", אבל בנעוריו גופו
התחפץ והלך. "עם חבר מהכיתה, גדליה וינקלר, עלה
על אופניים וכמשך 3 ימים ריוושו לסבריה. ביום ה-4
שבו באוטובוס לירושלים". חנן הצטרף לשבט "מודר"
עין" בצופים ועסק בספורט. החלוש פיתח בהדרגה כושר
גופני מרשים. הוא צעד בצעדת ארבעת הימים והשתתף
בחוגי קליעה בגדנ"ע. בבית חפס את מקומו כאח בכור.
היה מפורד בין אחיו הנצים רוני ואלדד. בקיץ נהג להי
קיים להם אוהל שמיכות במרפסת ואף ניסה ללמד את
אלדד טרינומטריה. "בהתחלה הייתי מבין, אבל אחרי
רבע שעה שכחתי הכל", אלדד צוחק.

למרות מצבם הכלכלי הצנוע הוריו קנו לו אופנוע.
הוא עצמו נהג לעבוד בחופשות בבניין ובמאפייה. מהר
לירות שקושיש קנה מסרטה "סופר 8" ומקרנה מתאימה.
"מהבודדים בירושלים שהחזיק ציוד כזה", מתגאה אחיו.
בימי שישי נהג להזמין לביתו חברים מכיתתו והקדין
להם סרטים. חנן לא התיר לפגישות כצ'רלי צ'פלין או
"השמן והרוח" להיטלטל על סתם קיר. הוא פרש להם
מסך מקצועי מכובד כמו בקולנוע. אלדד הקטן היה
אחראי לחפוס את הסרט מאחור. פעם שכח, והצלוליד
התרוצץ ברחבי הבית.

בגיל 17 הגביט חנן ניצני אהבה. "אני חנן גולדצויג,
נשבעתי לשאת את ל. לאישה", כתב בפתק מ-20.4.64.
"אהבתי אליה היא עד מעבר לראשי, בשל גופה החשוב
והנאה, תלחליה השחורים, עיניה היפות להפליא, וכן
בשל צניעותה ותמימותה. שבעה ואת בטלה באם ל. לא
תסכים להינשא לי מרצונה החופשי זאת משום שאין אני
רוצה להסב צער ועוגמת נפש לתמימה וצנועה שכזאת.

על החתום: חנן גולדצויג
אם יהיה העולם קיים עד אז".

לפני שעמד להתגייס, שאל אותו אביו היכן הוא רוצה
לשרת. כדי למנוע מהוריו ראגה, חנן רק חייך ואמר שעיין
לא החליט. לחופשה ראשונה הגיע בנעליים אדומות, אחיו
הקטנים רוני ואלדד פענחו מיד: "חנני התגייס לצנחנים.
אינכם יודעים כי אלה מדי הצנחנים?". חרדת ההורים נמחה
לח בריסי גאווה. במסעות ובריכות, בטרמפולינות ובקפצות
המשיכו ללוות אותו. והוא לא חסך מהם תאורים.

"הורים יקרים שלום רב, מרצ"י שבת, 29.1.66,
השבוע קיבלתי את החבילה ששלחתם לי בימי ראשון, רק
ביום חמישי בלילה. זה היה לאחר מסע מפרך, וכשגמרתי
אותו לא היה במקום חנייה שום דבר. לא מים ולא אוכל
בשל תאונת דרכים. רק החבילות היו משום שהן הגיעו עם
מכונית אחרת... קצת קשה לתאר כמה שמחתי כשקיבלתי
את החבילה. מיד חיטלתי אותה. בייחוד את תפוזי העץ
שהיו עסיסיים מאוד ואני הייתי צמא מאוד ומים לא היו...
מה עם רוני ואלדד, האם הם מכינים את השיעורים כרגיל?
אני מקווה להיות בבית בימי שישי".

באחד מימי השישי תזכיר תרסיס לשיעורים שאלה מכ-
שילה: "מי רוצה לצאת לשבת?". כולם הצביעו חוצץ
מחנך, "אז רק אתה יוצא הביתה", פסק רב הסמל

הבין לפתע שמשוה לא הגיוני ושאל את אמו: "אם היה
ברור שהיהודים ריגס למוות, למה רצתה חנה להתחתן
ולהישאר בפולין?". שנים אצרה טובה את התשובה בלי
בה. בגיל 84 שוב לא יכלה לשאת את סודה. כשגבה אל
אלדד והיא רוכנת על כליה בכיור, שחררה אמת שהמי
תינה לשעתה: "את לא עוברת", סיננה ולא יספה. אלדד
הבין את המשמעות הנוראה: לסבתו לא היה כסף להשיג
סרטיפיקט גם לחנו. חנה ויתרה על זכותה לעלות לארץ
ושילמה בחייה כדי להבטיח את חיי אמה ואחיותיה.
"לבנה הבכור אמה קראה 'חנן', על שם אחותה חנה",
מספר אלדד, "מותו החזיר אותה אל מות אחותה".
חנן נולד אל המלחמה ואל התקומה. הוא נימול בכ"ט
בנובמבר. למחרת פרצו הקרבות והמוחמות בירושלים.

טרייה ברחצה ראשונה של תינוקה.
טובה גולדצויג נולדה בביאליסטוק ונשאה עמה סוד
קשה. לאחר ש'בוטינסקי הזהיר שיהודים שיישארו כפרי
ליון ריגס למוות, קם אביה ורעה מעשה. כדי למלט את
בכורו חנן מלך מרחביה מגיוס לצבא פולין עלה אתו לארץ.
הוא לקח עמו את ספרייתו הענקית. אבל מול חופי ישראל
אברה הספרייה בים. האם שפרה נותרה עם שלוש בנותיה
בפולין. הבת הבכורה חנה פגשה במקרה חברה ממשפחה
אמידה שהתפללה מדוע נשארו לבד בפולין. ברוב תור
שייתה השיגה חנה דרכם סרטיפיקטים לעלייה לישראל.
שפרה יצאה עם שתי בנות - טובה שתהיה אם חנן,
ובת עמי - לארץ. חנה נעזבה בביאליסטוק, "כדי להת-
חתן", כגרסת טובה. רק סמוך לפטירתה ב-2003, אלדד

אלדרד הבין את
המשמעות הנוראה:
לסבתו לא היה כסף להשיג
סרטיפיקט גם לחנה. חנה
ויתרה על זכותה לעלות
לארץ ושילמה בחייה
כדי להבטיח את חיי אמה
ואחיותיה. אלדרד: "לבנה
הבכור אמא קראה 'חנן', על
שם אחותה חנה. מותו החזיר
אותה אל מות אחותה"

באישון לילה,
כשהשמועות הרעות
מכראמה התפשטו והלכו,
צלצל הטלפון בבית גולדצויג.
"אתם ההורים של סגן חנן?",
שאל קול ירא. מבין שיניו
הנוקשות הצליח האב דוד
לחלץ "כן". "חנני ביקש מאוד-
מאוד להודיע לכם כי הוא
בריא ושלם והוא מבקש מאוד
שאל נא תדאגו לו"

נדיר בעת ההיא. "אחרי כשעתיים בשמש הקופחת מופיע לפתע מסוק שמסתובב סביב הבית. אחוז התרגשות גורר לה מהאירוע המוזר ירדתי הביתה. אחר הצהריים מופיע פתאום חנן בבית ואומר: 'זה אני שהייתי במסוק. ביקשתי מהטייס לראות את הבית שלי מהאוויר. אנחנו מאבטחים את צעדת ארבעת הימים'. הייתי מאושר וגאה באח שלי. פתאום הבחנתי שפניו נפולות, שאלתי: 'חנן, מה קרה?'. הוא השפיל מבט וענה לי: 'נהרגו לי שני לוחמים מהמח' לקה ממוקש'. לאחר כ-20 שנה נודעו לי שמות החללים: צבי רותנברג וזאב פרום. המבט העצוב של חנן כאשר דיבר על הרגיו המוקש הולך איתי עד היום. לעולם לא אשכח אותו. ביציאה, על סף הדלת אבא שאל: 'מתי תחזור?', חנן ענה: 'לא יודע, יש לכם עוד שני ילדים, תטפלו בהם'. אבא היה בהלם, פשוט נאלם רוס. אומנם הייתי אז בן 11.5, אבל תשובתו של חנן עדיין מהדהדת במוחי. זאת הפעם האחרונה שראינו את חנן."

חנן גולדצויג שב אל מלחמת ההתשה בבקעה. בלחץ האירועים, ולמרות השבת, הגיע מפקד בכיר למסדר פתע. הוא גילה שנשקם של החיילים מלוכלך. חנן, שלא רצה לאלץ את החיילים לנקות נשק בשבת, לקח מיד

אומרים קדיש ביחד. אלדרד, אחיו של חנן, (מימין) ומרדכי מלאכי, ליד קבר חנן בהר הרצל

חטפת אגרוף בכסן.
 "איך לא התבייש להגיד לי דבר כזה? תשקר, תאמר כן, תגיד שאחותך חלתה, אבל הוא פשוט אמר והלך".
 כאשר פרצה מלחמת ששת הימים, היה חנן קצין צעיר, סג"ם. מיד כששמע שירושלים מופגזת, התיישב לכתוב הביתה: "אתי הכל בסדר, עובדה אני כותב לכם כעת... ירדן עתידה להימחק... אבל התוצפה שלה להפגז את ירושלים...". במלחמה היה בטור המסתער על אזור ירושלים, המשולש, הרי יהודה, יריחו וים המלח.

מרדכי מלאכי שירת בנח"ל המוצנח. ל"חרוב" הגיע לאחר ששת הימים. שכן מיהר שהיה קצין בסיירת המ"ל לז"ל להצטרף למחלקה של חנן. מלאכי הוא בן לניר צולי שואה מהונגריה. נולד במחנה העקורים פלדאפינג שליד מינכן. איש נמרץ ומתרוצץ. "לא פלא שהכריר רים לא הצליחו להשיג אותו", מחייך אלדרד. למרות 77 שנותיו, מלאכי עדיין לוב השתחרר מ"חרוב". הסיירת היא לוח נשמתו, הציר שעליו נעים חייו. על הטייפ שירט שלו סמל "חרוב", הוא שומר את נעליו מהמרדף, מאפיסן את מדיו מאז, אשתו אומרת שיצעד איתם עדי קבר. הוא בנה תבליט טופוגרפי של זירת הקרב ומרצה עליו לפני חיילים ואזרחים. את שברי הגלעד המרשימים שהקיף מו לוחמי "חרוב" בשטח הקרב (כיום שטח A בשליטה פלסטינית) להנצחת הנופלים - סגן חנן גולדצויג ואלי טיקטינסקי - אסף בסיוע אחרים והחל לשחזור.
 כך תיאר באוזניו את המ"מ שלו, חנן: "הוא לא היה קצין האופייני. לא הפייטר, לא הגיבור, לא הגבר, היה איש שקט, אבל יוזם ועקשן. דבק במטרה, לא עושה דאווניזם, לא נלחץ".
 ב"מבצע תופת" (פעולת כראמה) מלאכי נוכח בזה שוב. כשמחלקתו נקלעה להפגזה כבדה של הלגיון, ביקש מלאכי לקום ולהתפלל שחרית. "רציתי לבקש סיוע משימים, אבל חנן ציווה עליי להתפלל בשכיבה כי האש מעל הראשים. הרגשתי שהוא שומר עליי". בכראמה נהרגו 30 חיילים, 95 נפצעו. באישון לילה, כשהשמועות הרעות התפשטו והלכו, צלצל הטלפון בבית גולדצויג בקטמון. "אתם ההורים של סגן חנן?", שאל קול ירא. מבין שיניו הנוקשות הצליח האב דוד לחלץ "כן". "חנני ביקש מאוד מאוד להודיע לכם כי הוא בריא ושלם והוא מבקש מאוד שאל נא תדאגו לו, אצלו הכל בסדר". האב קיבל חזרה את נשימתו. הבשורה המרה מכל פסחה עליו. לא לומן רב. כשלושה שבועות לפני שחנן נהרג החליט אלדרד לעלות לגג בתקווה לראות מטוס מעל ירושלים, אירוע

הפלוגתי.
 היה מגיע רצון כולו. זורק את עצמו על הספה בסלון ולא מצליח להתרומם. אפילו לא לארוחת ערב שבת. אמא טובה הייתה מתיישבת לידו, מניחה יד למראשו: תיר, מושיבה אותו בעדינות, משעינה אט-אט את גבו אל מסערת המיטה ומאכילה אותו. כך, כך. בהשפעת אמו הלחלה השבת גם לדמו. בשבת בבוקר היה צועד כחצי שעה במעלה הרחוב ומתייצב בבית הכנסת. הקפיד בתי פילתו. היה עומד במקומו ולא זז. שקוע בסידורו, לא מדבר עם איש. "מעולם לא ראיתי מישהו מתפלל בכי זאת דבקות", אמר לי אלדרד. לאחר שנעלה התפילה, לא שכח שיש חברים, שירושלים ממתינה. היה עולה על אופנועו ומפליג אל הפנים הכמהות, אל רעמי הצחוק שחיוכו לו. לחברים ולחברות שלא הצליח לשכנץ ביריעת חופשתו הקצרה, הקפיד לכתוב.
 "ליהודית היקרה שלום רב, 1.6.66,

...אנחנו נמצאים כרגע במקום מבודד למשך חודש שלם. הדבר היחיד שמקשר אותנו עם העולם החיצון הוא קומנדק אחד עלוב ומסכן העולה אלינו אחת לכמה ימים... המעלה לנו אספקה ודואר ומקבל מאתנו דואר... כיום ו' הקומנדק הפתיע אותנו וזאב לפני הזמן. מסר דואר וידר במהירות, כך שהיה עלי לקטוע את המכתב ולמסרו במהירות... אני מקווה לשמוע ממך בזמן הקרוב ומקווה שמסך השתיקה שירד עלייך יוסר...".
 באמוני הפרך הוא מגלה סיבולת מרשימה. לא אצל כולם זה כך. ה"פדלאות", כך כונו המתמוטטים, מטפס סים לאלונקה שעל כתפי החברים. בלילה אלה סוגרים איתם חשבון. "שמיכה" היה סוג של עונש שהמציאו מור חות קורחים מעייפות. היו עוטפים מישהו בשמיכה קר צנית ומפליאים בו מכות. אחד הקורבנות נזקק לטיפול רפואי. לא רק שחנן לא השתתף באירוע, למחרת ארגן דיון הסברה שמעשים כאלה אינם ראויים.
 באחד המסעות בחולות אשדוד שם על עצמו אלונקה. ארבע שעות ניסרה את כתפיו, אך הוא לא ניער אותה מעליו. לא התיר לאיש להחליף אותו. כששבו לבסיס הודיעו לו מפקדיו שרק הוא יוצא לשבת. אבל אחד החיילים ביקש שיעשה לו טובה: "אחותי בדיוק מתה! רסת, תן לי לצאת במקומך", התחנן. חנן הסכים מיד, לא כך חבריו. "אתה סחבת ארבע שעות, רק אתה תראה בית". אבל חנן מתעקש. מחליטים לעשות הגרלה, והור כה הוא חנן. החברים רואים בכך אות משימים, והוא שוב עומד על שלו ומשלח את המבקש לאירוסים אחרות. שנים לאחר שפלא אחיו, כבינוס פלוגתי שאליו הזמן, שאל אלדרד את החייל: "אחותך באמת התאספה?". ההוא רק הרים אליו מבט נכלולי וענה "מה פתאום?".

"הוא האבא השני שלי", יעקב "פטר" פטרושקה

שתגבורת מגיעה. הם תפסו עמדות שליטה בואדי, וידו אל הכוח בפקיד חנן שהמשיך לנוע לאורך העקבות. בעת הזאת רשול וקצינים מכוח התגבור עלו למסוק וניהלו מדרף אווירי. אבל המחבלים פגעו במסוק, והוא נחת נחיתה אונס. חיילי התגבור חשדו עתה שהמחב"ל לים מסתתרים במערות במורד הצפוני של הוואדי ונעו אליהן. המערות היו ריקות.

בדקות האלה חנן ואנשיו איגפו את המורד הדדומי של הוואדי ופתחו באש על המחבלים. הראשון להסתער היה אלי טיקטינסקי. טיקטינסקי היה איש גדול, נועז ולוחם בנשמה. הוא עמד להשתתף במבצע כראמה אבל נגרע מהכוח משום שנקע רגל. על היעדרותו לא חדל לייסר את עצמו. בבוקר המדרף רגלו לא ממש החליטה, אך הוא שמר זאת בסוד ויצא לסיור. וקוף קומה, חמוס בטקלעון, שעט במורד התלול אל מול אש תופת של המחבלים ולא חדל לירות. עד שנפל ולא קם.

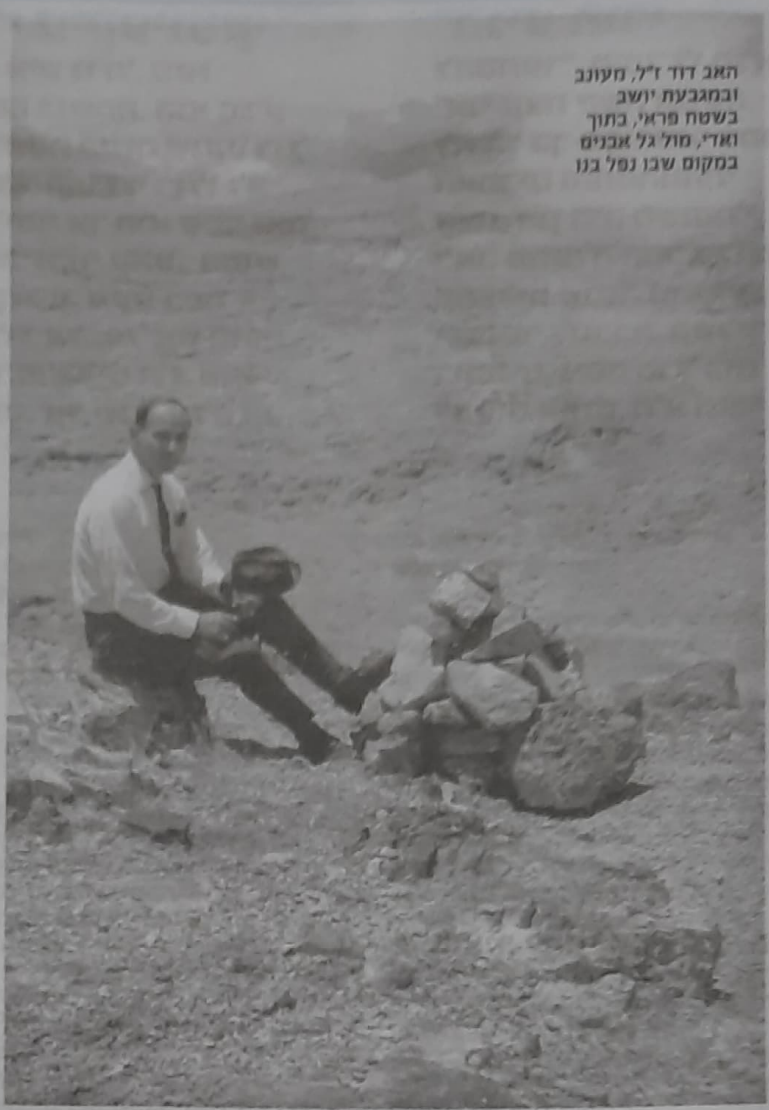
"הגיע תורי להסתער", סיפר לי מלאכי, "אני קצת קשה תנועה, לא כל כך ספורטאי כמו האחרים והתמהמהתי קצת, חנן היה משמאלי, ראה ממעלה הורד קבוצת מחב"לים שנסה מהזירה, הסתער לעברה, השליך רימונים, ניסה בכל כוח לחסום אותם, ולא חזר".

עכשיו היה זה מלאכי שפתח בדהרה לכיוון הוואדי. "אחרי דקה או שתיים אני מקבל מכה על הכתף, ומישהו צועק: 'תשכב, יורים עליך', כדורים עברו לי מעל הראש אך לא שמתי לב, כצנחנים לימדו אותנו שכשיוורים עליך אתה מסתער, לא מתחבא". לא ידעתי מי האיש שהציג מיד אותי לקרקע. הוא היה גברתן, מכוח התגבור שהגיע ונשא מא"ג. הפכתי למספר שתיים שלו. היה רץ קדימה ויורה, אני אחרי עם ארגז הפעולה והשרשרת. "חד הסת" ערנו וזרקנו רימונים על המחבלים למטה בואדי למרות אש חזקה שירו עלינו".

כשחדלה האש, התגלו נפשותיהם של 13 מחבלים. שניים נמלטו ואחד נהרג בשבי. הם היו מצוידים כדרי מונים, במרגמות ניידות ובבגדים אורחיים כדי שיוכלו להיטמע בין צופי מצעד יום העצמאות בירושלים ולט" בוח בהם. בכליהם, על דף מקומט כתוב ערבית צפופה ועברית עילגת, שרבוט: "יחידה, חוזר לארץ מוצאך לפני שתיהרג אתה וכל בני ביתך, חוזר כדי שלא תהיה חרב בידי משוגעים, חוזר לפני שיעבד חומן, חוזר אל ארצך לפני שתצטער, חוזר כי עמנו תתעורר משנתו".

"ריסקנו אותם בכדורים וכרימונים", אמר מלאכי, "רסול, שחשט שיחוללו חרג במצעד יום העצמאות ה'20, תורה להרוג את כולם, לא להשאיר איש בחיים", אבל אחד נשאר. מוחמד לוטי יאסין חליל עבד אלקאדר היה הסבל של החוליה. סיפק לאנשיה

האב דוד ז"ל, מעונג ובחגבעה יושב בשטח פראי, בתוך ואדי, מול גל אבנים במקום שבו נפל בנו

של רבים ורעים, כרורים מאוד, אינם מותירים צל ספק. חנן דיווח לאחר, המתח התחיל להתעבות.

כשמגלים עקבות, כזאת הייתה אז הפקודה, פועלים על פי נוהל ברור: לא מסתערים אלא ממתנים לכוחות נוספים, למרגמות, לטנקים. חנן לא חלם להמתין. ציווה בקשר על האנשים שנשארו בנקודה הראשונה: "בואו בריצה, אנחנו ממשיכים". זה היה מדרף ראשון, יש לזכור. כיתת כוננות או מפקד תורן עדיין לא היו בנמצא, מושכות התגובה עברו לידי גרי מנלה, קצין המבצעים של חטיבת הבקעה.

סרן מנלה היה יפה כוויליאם הולדן ונועז כרוברט דה נירו ב"ציד הצבאים". בכראמה יצא עם זחל"ם למשך אליו את אש האויב ולאפשר לצה"ל להשמיד את מקור רותיו. על המבצע הזה זכה בעיטור העוז. מנלה, שיהרג כעבור שלושה חודשים במדרף עם אל"ם אריק רגב, ארגן תגבורת של לוחמים מודמנים: מילואימניקים שזו עתה חזרו מליל מארבים וקשרים שלא בדיוק שלטו בתורים. את האנשים בדרך במסוק שחובלים לשטח. הוא הקפיץ מביטו את רסול, מח"ט הבקעה. רסול זינק למטונו וחמ"ר יא מחל עדשים לגייטליק. המסוק, שבינתיים תגחית בשטח את אנשיו של מנלה, שב לבסיס ותביא גם את חמ"ט.

מרעש המסוקים בשתי גיחותיהם הבינו המחבלים

אחריות. הסביר שבשבתות אינו מקפיד עם חייליו. "אני סומך עליהם שבשעת צורך נשקם יפעל כהלכה". הבכיר לא השתבצע וגזר על חנן 29 ימי ריתוק.

את השבת האחרונה לחייו עשה חנן גולדצויג בצבא. בראשון, 28.4.68, כשעה לפני אור ראשון, ארבעה ימים לפני מצעד צה"ל בבירה לציון הניצחון במלחמת ששת הימים ויום העצמאות ה'20, הוביל סיור בוקר. הכוח יצא ממחנה גייטליק (כיום מחנה אריק) והתקדם לאורך ציר דרומי של הבקעה. בצוות הלוחמים היו: אלי טיקטינסקי, יצחק יפין ומרדכי מלאכי. אליהם התלוו שני גששים. חנן בנגמ"ש היה בראש. נסעו לאטם, זריחה הפציעה.

כעבור שתיים, מול הכפר עוג'ה, חנן ויצחק יפין גילו סימנים לא ברורים. עקבות? רסיסי עקבות? ובכמה אני שים בכלל מדובר? שניים, שלושה, עשרה? "מוטי, אנח" נו רואים עקבות", דיווחו למלאכי, שישב בג'יפ מאחור. מלאכי הגיע בריצה, הביט בחשומת לב ופסק: "זה הרי מיון שלכם, אני לא רואה כלום". אבל חנן גולדצויג לא היה מהמוותרים. הוא לקח את יפין ונסע לבסיס להביא את סאלח, מפקד הגששים, שיאמת את הממצאים. סאלח היה אגדת שטח. סיפרו שאפילו נמלה לא מצליחה להעי לים ממנו את קורותיה. הם חזרו בטיסה עם סאלח. מרי" רום לעוג'ה, בקו האווירי ממש מול השטח שבו חשפו את הסימנים הראשונים, גילו עקבות טריים. והפעם עקבות

אלי טיקטינסקי

היה איש גדול, נועז
ולוחם בנשמה. הוא נגרע
מכראמה משום שנקע רגל.
בבוקר המרדף רגלו לא
החלימה אך הוא שמר זאת
בסוד. זקוף קומה, חמוש
במקלעון, שעט במורד
התלול אל מול אש תופת
של המחבלים ולא חדל
לירות. עד שנפל ולא קם

מים מהמעיינות בסביבה. הוא הרים ידיים, נידון למאסר
עולם ובכלל הספיק לעשות תואר אקדמי. לאחר שהש-
תחרר זכה לקבלת פנים מגומגומת בירדן. "אביר המ-
לחמה הפלסטינית ביהודים", כינה אותו ערפאת.

ירושלים, 28.4.68, שלוש אחר הצהריים. טובה אם חנן
שבה מעבודתה. עודה במרפסת, מורידה כביסה מהחבל,
היא רואה מונית עוצרת לפני הבית. אנשים במדים יצאו
ממנה. הם צעדו אל הבניין שלה, והיא רצה למדרגות
לראות לאיזו כניסה הם שמים פעמיהם. כשהתקרבו לכ-
ניסתה, זעקה: "חנן איננו, חנן איננו". "מהצקות של
אמא הבנתי שאחי חנן נהרג", לוחש אלדר, "האנשים
מקצין העיר לא הוציאו הגה".

ביום שבו הובא חנן למנוחות, היה ההר דחוס באלפי
אנשים שמעולם המשפחה לא פגשה. בהמון האבל היו כל
האוהבים שחנן אסף סביבו. משה אילן, המורה שלו בבית
הספר הדרום כתב עליו כמה משפטים קודם שיצא להר
הרצל: "אין בכוחי לשאת עליך דברי הספר, אין המי-
לים נשמעות, ואין הלשון נעה. האם נרע אנחנו לקבל את
הטוב ואת הרע כמקור? האם נוכל אנחנו להתגבר על מצ-
בים קשים כמקור?". המורה זכר במיוחד את חיבור הגמר
של חנן על יומן הראשון בבית הספר: "צעדתי עם אימי
בגאווה לעבר בית הספר בהשאירי מאחורי את חברי ילדי
הגן, אשר התגרו בי כי לא אוכל שוב לשחק איתם".

טובה דוד גולדצויג לא עמדו בפרידה מבנם. כדי
להישאר קרובים אליו אפילו הפעילו פרוטקציה. בשבעה
ביקש האב מאחותו שתדבר עם בעלה, מבכירי האוצר
ומקורב לשלטון. אלי יעזר להם למצוא להם דירה ליד
קבר הבן. כשנתיים לאחר שנפל חנן עברה משפחתו מר-
חוב גמלא בקטמון לשרדות הרצל, סמוך לקבר. אלדר
גר שם עד היום.

בתום השבעה שבו ההורים לעבודתם. רק בגיל 80
פרשו. אבל השכול שלח גרורות לנפשות המשפחה. שנים
התהלך האב כשעל תיקו תמונת 20x20 של בנו בקורס
קצינים. לאחר מות הבן מצא בחפציו פתק שהסביר את
תקרית הנשק המלוכלך שבגללה רוקת: "החיילים שלי
דתיים ובוים א' בבוקר ניקינו את הכלים פיקס. את המא-
גים ניקינו עוד באותו יום. לא נראה לי שלאחר כל מאמצי
באותו שבוע אינש גלל חטא שנעשה ביום האחרון".
כאחת מהצדקות צירף דוד גולדצויג למכתב אל אלון
פיקוד מרכז רחבעם זאבי, שבו ביקש לבטל את גזירת
הריתוק: "מסתבר כי אין מדובר במעשה קונדס או במ-
עשה הפוגע בשמו הטוב של צבאנו. השבוע שקדם למ-
שפט היה שבוע קשה לא רק במושגים הרגילים אלא גם
במושגים של יחידה נבחרת בצנחנים.

אירועי אותו שבוע הביאו לכך שחנן
התנהג כלפי חייליו בגמישות שחרגה
במידת מה מהפורמליות הצבאית. הת-
חשבות יתר זו בחייליו היא שהביאה
בעקבותיה את המשפט נגדו. התנהגו-
תו הייתה בהתאם למסורת המפוארת
של צה"ל שאינה עומדת על קוצו של
יור. מאותם הנימוקים שהביאו את חנן
בני לירי אותה התחשבות בחייליו, אני
מבקש עתה בכל לשון של בקשה לבטל
את פסק הדין.

בכבוד רב,
ד. גולדצויג

הזכיר את פול ניומן.
משה יגאל וילק ז"ל

"הגיע תורי"

להסתער", סיפר לי מלאכי,
"אני קצת קשה תנועה,
לא כל כך ספורטאי כמו
האחרים והתמהמהתי
קצת, חנן היה משמאלי,
ראה ממעלה ההר קבוצת
מחבלים שנסה מהזירה,
הסתער לעברה, השליך
רימונים, ניסה בכל כוח
לחסום אותם, ולא חזר"

הוא זועק בלחש, "כאח היה לבת שלי".
אתה עוד הולך ללוויות?
"לא מסוגל".

איש עם לב אלדר גולדצויג. מלמד כימיה ומתמטיקה
ילדים חולים שאינם יכולים להגיע לבית הספר.
אתה צדיק.

"לא הייתי אומר צדיק. פשוט עבודה עם תרומה לחב-
רה. עברתי חיים לא קלים, אני לא מספר לך הכל".
אבל מות אחיו הוציא אותו ממתחם הכאב הפרטי. "מה
יהיה הפתרון, אלדר?", נהגה לשאול אותו אחת הדורות.
38 שנה עמל על גיבוש תשובה נאותה ליישוב סכסוך
עם הפלסטינים. את משנתו שלח לנתניהו, לכל חברי
הכנסת, לכל מי שיש לו כתובת. 15 שנה עברו מאז,
ואיש לא ענה לאלדר. על פי עיקרי הצעתו ביו"ש תוקם
אוטונומיה דו-לאומית: של מתנחלים ושל פלסטינים
שינהלו יחד את השטח. ירושלים תהיה למדינה בינל-
כמו הוותיקן. רצועת עזה תורחב לכיוון מצרים, תגושש
הסכמה למדינה שתוקם שם תמורת התפרקות הפלסטי-
נים מטלילים.

מלאכי, כתושב קדומים ההצעה הזאת נראית לך?
"לא כל כך. זה רייסה, לא יודעים מה טוב למתנחלים,
מה טוב לערבים".

כ־50 שנה חי מרכזי מלאכי בשטחים. הוא גר בקרני
מים והיה בין מקימי מעלה שומרון, כיום שכונה בקרני
שומרון. אבל האמת היא שהוא גר ב"חרוב". לא השת-
חרר. לא מהסירית, לא מזכרו של חנן. לצעיר בניו ביקש
לקרוא אלחנן, חיבור בין אלי (טיקטינסקי) וחנן. "רציתי
שהבן שלי ימשיך את החברים שלי". אבל אביו של חנן
הבטיח להיות סנדק בתנאי שהרך הנולד ייקרא רק על
שם בנו. "אי אפשר לחבר שמות של שני אנשים לשם
אחד". במשפחת מלאכי כונסה התייעצות, ועמדת האב
התקבלה ברצון. חנן מלאכי מנהל כיום את הרפת בקר-
נון שלווחות שבעמק המעינות.

רוב שנותיו של מוטי מלאכי עברו עליו בחיפושים
אחר האיש שהציל את חייו. הרגיש שעליו לפגוש את
מי שהטיל אותו לקרקע כשהצורחות זומזמו מעל ראשו.
אלדר: "אבל אחרי הקרב לא נשאת לדבר איתו".

מלאכי: "אתה יודע כמה אנשים היו שם? אתה תופס
כמה עיתונאים הגיעו? איזה בלגן אטומי היה בשטח?".
מוטי מלאכי נבר בארכיונים, חרש את העיתונים. לש-
ווא. חלפו 47 שנים עד למוצאי אותה שבת שבה פתח
טלפון. בעקבות כתבה בעיתון מצא הודעה מאת משפחת
מצילו. לרוע המזל מצילו, יעקב פטרושקה (פטרי), מת
מסרטן 16 שנה קודם לכן. פטר הרבה לדבר עם יקי-
ריו על הקרב בוואדי עוג'ה. סיפר שהיטל כמו צרור
תיו מחבלים רבים. כהוקרה קיבל מרפול בזירת הקרב

האב השכול".
והתשובה לא איחרה לבוא:
"לכבוד מר דוד גולדצויג,
אב יקר,

הגני מתכבד להודיעך, שאלוף הפיקוד ביטל את עונש
הריתוק שהוטל על בןך חנן ז"ל ביום 5 באפריל 1968
צבי עופר - סא"ל".

דוד גולדצויג נהג לפקוד את הנקודה המשוערת שחנן
נפל בה. חמוש במגבעת מפני שמש קופחת, לבוש חול-
צה לבנה ומעונב בקפידה, היה יושב ב"ארץ אשר הרריה
נחושת" ("מרדף", מילים ירון לונדון, לחן נחום היימן).
מול גל האבנים היה מתייחד עם זכר בנו. כאחת הפ-
עמים התגלגלה לידיו טבעת הרימון האחרון שהשליך
חנן. ממפא"ניק נחוש היה לאיש ימין מוצהר. במלאת
עשר שנים הנפילת בנו כתב: "אני ואמא רואים את עיניך
השחורות והטובות כשאומרים לנו: יהודה ושומרון". הוא
טען בלהט שאוסלו אסון. "הם ייקחו את הנשק ויירי לנו
גב", שב והזהיר. רצה לקנות אקדח כדי לחסל את המ-
חבל שנשאר בחיים, ניהל התכתבות עם יצחק רבין שלא
ישחרר אותו. רבין, שלא כמנהגו, השיב תשובה ארוכה,
דיפלומטית ומפתלת: "נראה, נבדוק, נשמע". המחבל
שוחרר כאמור.

את נחמתו הקטנה מצא האב במשחק. במלאת לו 70
הופיע בכמה סרטים וגם בסדרת הטלוויזיה הישראלית
ה"מסעדה הגדולה" (לצד בסאם זועמט, ז'אק כהן, גדי
גיל ויעקב בודו). אבל הקומדיה לא מוססה את הטרג-
דיה. דוד גולדצויג הלך לעולמו מחתק לב.
הוא טובה המשיכה לחרוש את תלמי הוסי-יום. כאילו.
עבדה בחורף ולא דילגה על אף אחת ממטלות הבית. אבל
מות בנה טלטל את נשמתה. בכתה מעומק לבה על כל חייל
שנפל והגיעה ללוויות של מי שהוטמנו בהר. "היא נפטרה
ב־2003 בחורש ניסן, החורש שחנן נפל בו", מספר אלדר,
שמתוודה על כך שמות אחיו יישאר לעד

בגדר "פצע טרי".
איך זה מתבטא?
"הרבה ימים של בכי".
עוד היום?

"עד היום. כל חלל בעזה מחזיר אותי
56 שנה אחורה ליום שבו נפל חנן".
הוא זוכר במיוחד את הלוויה של
אלעד מיכאל ששון, ממוצא עילית. ב־7
באוקטובר היה בן 21, לוחם בסיירת
"אגוז". בתו הצעירה של אלדר הייתה
כתב משפחה בבית ההוא. הכירה את
אלעד כשהיה קטן. ללוויה שלו הלך
אלדר עם בתו. "זוהי היה איום ונורא",

"אחי היה איש
שומר שלום, רודף
שלום, אוהב שלום".
אלימלך (אלי)
טיקטינסקי ז"ל

אחי, אלי

מרים, אחותו של אלי טיקטינסקי ז"ל, שנפל יחד עם חנן גולדצויג בקרב בוואדי עוג'ה, על חייו של החייל אמיץ הלב שנותר בן 20, ועל אהובתו הסודית שהתגלתה לה רק לאחרונה

"מורד שאני אומרת לך את זה בעתות המלחמה האלה, בימים העגומים של לוויית, אך אחי היה איש שומר שלום, רודף שלום, אוהב שלום". מרים היא אחותו של אלימלך (אלי) טיקטינסקי, שנפל עם חנן גולדצויג במרדף בוואדי עוג'ה. בכאב וכאהבה סיפרה מי היה הלוחם האמיץ וגבה הקומה (1.92 מ') שהודות לו ולחבריו נמנע טבח המוני במצעד יום העצמאות בירושלים.

הוא נולד בהרסה הישן בחיפה. היה צריך להיות כיום בן 76. מרים גדולה ממנו בארבע שנים וקצת. כשהיה תינוק ממש טיפלה בו, שמרה עליו. הם גרו ברירת חדר בלי מטבח, בלי שירותים. ארבעה אנשים רחוסים זה בתוך חייו של זה. תנאים פיזיים שהולידו קרבה וחום.

אלי למד בבית הספר יבנה והמשיך לעירוני ג', התיכון היחיד שהיה בסביבה. נוה שאנן הייתה אז שכונה של שטחים פתוחים, של צמחייה עבותה ושל בעלי חיים. מה שהדליק באלי ז"ל את הרצון להיות מדרוך טיולים. עם גיוסו הצטרף לגרעין הנח"ל ב"נתיב הל"ה". במלחמת ששת הימים לחם ברמאללה, בלטרון ועלה לירושלים. צנח שלוש פעמים במסגרת גדוד 50 של הנח"ל המוצנח. על פי החלטת הגרעין המשיך לסיירת "חרוב". "השתלח שם מצוין". מרים מאשרת שלא השתתף במבצע כראמה משום שנקע את רגלו, ולקח את זה מאוד ללב. למרדף יצא, כאמור, כשהרגל לא לגמרי שבה לאיתנה.

הפעם האחרונה שפגשה אותו הייתה כליל הסדר בבית הוריהם. "מותו אומנם לא הפריע לי לתפקד אך הכי נים אותי לפוסט-טראומה שמשפיעה עליי עד היום", היא אומרת. כשאלי נפל הייתה בת 24, נשואה שמונה חודשים בלבד. ההורים נשברו טוטאלית, היא ובעלה עברו לגור בדירתם. השכנים אמרו שהיא חייבת עכשיו ללדת תינוק. "רק זה יעזור להורייך". מרים שמעה בקול. לה ולמנחם נולדו ארבעה: שני בנים ושתי בנות. "שניים מהם הקדשתי לעצמי, שניים עשיתי בשביל אלי".

מה זאת אומרת בשביל אלי?

"הוא לא הספיק לעשות ילדים, אמרתי שאני אעשה במקומו".

מותו השפיע על האמהות שלך?

"אני אם חרדתית. מתחילה לחוש מועקה אם כמה ימים אני לא שומעת מהם".

16 שנה לא הביאה את עצמה לכדי דיבור על פרשת חייו ומותו של אחיה. ואז הלכה לטקס בעירוני ג', בית ספרו, שמעה את הקטעים שקראו לזכרו, וחשה שהיא נפתחת. שגם היא יכולה לעשות בתיכון שלימדה בו טקסים לזכר יום השואה ויום הזיכרון לחללי צה"ל. "ואז התחלתי סוף-סוף לדבר".

לפני שלושה שבועות צלצל הטלפון שלה. על הקו הייתה מישהי ששאלה שאלות על המשפחה, על אחיה. "מה שמך?", שאלה אותה. המטלפנת השיבה: "פנינה". "האם היה לך כינוי?", המשיכה ושאלה. המטלפנת השיבה: "פנוש", בת דודתו מדרגה שנייה, חברתו כשנפל ואיתה תכנן להתחתן. בשנה הראשונה התייצבה לאזכרתו אחר כך חרלה. 55 שנה מרים ופנוש לא החליפו מילה. "עכשיו היינו מטורללות מעצם הגילוי ואנחנו חושבות להיפגש".

מה הזיכרון הכי חם שלך מאלי?

"האהבה הבלתי רגילה שהייתה בינינו. לא סתם קיבלתי פוסט-טראומה לאחר מותו".

קלצ'ניקוב שלל שהמחבלים השאירו בשטח. פטר היה צנחן וכיחידתו עשה לו שם כלוחם עז נפש. הכל רצו להילחם לצדו של פטר. הקרב ההרואי השאיר צלקות בנפשו. כאב מאוד שגבורתו במרדף ההוא, קרב שבו חיסל את רוב המחבלים ומנע טבח גדול, לא זכה להערכה הראויה. "קראו לו פטר ממש כמו לאבי", מתפעם מלאכי, "הוא האבא השני שלי".

כמו החברות לרגע בין פטר למלאכי, גם קיומה של "חרוב" נקטע באבו. הסיירת הוקמה ב'67 והשיבה את נשמתה ב'73. ביום האחרון למלחמת כיפור הוטל על אנשיה לטהר את העיר סואץ. המצרים לא כיבדו את הפסקת האש, היחידה נכתשה והתפרקה. מוטי מלאכי התנחם בפיתוח המורשת, חברים שלצדו חלמו להחיות את יחידתם. לפיקוד דרום יש "שקד", לפיקוד צפון יש "אגוז", למה שלא תהיה סיירת גם לפיקוד מרכז? בנו של מלאכי התחיל לפעול. לפני עשר שנים קמה "חרוב" לתחייה. שוב היה אפשר לשיר ללא מועקה "יש לי אהוב בסירת חרוב".

בשתיים בצהריים השרב מכה, והכניסה לבית העלמון הצבאי חסומה. אלדר מזנק ממכונית, מסיט את מחסור מי הברזל ואנחנו עוברים. מכונית צבאית עוצרת לידנו. "לאן?", שואל הנהג. "אנחנו לגולדצויג", משיב אלדר, "תודרו", מזרו האיש: "עוד מעט מביאים את יורקין". אנחנו עולים בהר. צועדים חרש. איתנו אכלים שמגי-עים ללוות את הנופל בעזה. סרן יורקין, סגן גולדצויג, 56 שנות דמים וזעם ביניהם וזאת עדיין אותה לווייה. כשעל ראשו כיפת קטיפה שחורה ורקומה של חנן, עומד אלדר עם מלאכי מאחוריו הקבר. אומרים קדיש. אלוני מבקש לצלם אותם כורעים בך למראשותיו של חנן, אלדר מתנגד בתוקף. אמו לימדה אותו שאין לדרת על הברכיים ולהיראות כנוצרים בתפילתם. "עדי היום אני יכול לראות מישהו כורע על ברכיו", אמר לי.

בשורה של חנן טמונים גם שלושה בני מחזורו מהגימנסיה העברית שנהרגו בששת הימים. אף שני פלו לפניו כאן, הוא ותיק מהם. חנן נקבר באפריל '68. ביוני אותה שנה, כמלאת שנה למלחמת ששת הימים, הובאו השלושה מבית העלמין הארעי בבארי. גיורא רון, דוד רואי ויגאל וילק. בפלוגה א' בגדוד 202 של הצנחנים שירת עם יגאל ועם איתן שילוני, שהיה בן מחזורו בגימנסיה העברית. "גם יגאל היה עלם חמודות כמו חנן, אבל מסוג אחר לגמרי", אמר לי שילוני. "הוא היה מאוד נאה, מאוד מרשים, מאוד נערץ". לבנות הזכיר את פול ניומן. בין טירונות לקורס מ"כים ישנתי עם שניהם באותו אוהל. מחלקה 3, כיתה 2. הילתו של יגאל עברה איתו מחצר הגימנסיה לבית ליד, לחורשת האקליפטוס של פלוגתנו. הוא היה משכמו ומעלה, ולא רק הודות לקומתו שהתקרב בה לתקרת האוהל. למעשה תפקד כאיש סגל בינינו הטוראים. הקשבנו לו. "אבל יגאל אמר..." היה טיעון שחיסל ויכוח באבו. זקוף, חסין מתשישות, צוחק כפ' רצוף לכל טרטורי הלילה. הפעם האחרונה שראיתי אותו הייתה בהמתנה שלפני ששת הימים. הוא, קצין צעיר, בא עם חיילי לצניחת אימון, אני ברכתי צוג' חים על המסלול. נופפנו זה לזה מרחוק, ויגאל נמוג בכטן ה"נורד". הוא נהרג ביום הראשון למלחמת ששת הימים בתעלות מוצב עלי מונטאר במבואות עזה. עכשיו מול מצבתו אני נזכר שבעצם קראו לו גם "משה". "משה-יגאל וילק" חקוק על השיש. לידו חנן גולדצויג. בן טובה ודוד ליד בן טובה ודוד. שכנים. כמו ברחביה של ילדותם. ♦